

Article Info/Makale Bilgisi

✓Received/Geliş:01.04.2023 ✓Accepted/Kabul:28.05.2023

DOI:10.30794/pausbed.1275056

Research Article/Araştırma Makalesi

Ilca, S. (2023). "İvan Zaharoviç Surikov'un Şiirlerinde Yoksul Köylü Tipi", *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 58, Denizli, ss. 403-415.

İVAN ZAHAROVİÇ SURIKOV'UN ŞİİRLERİNDE YOKSUL KÖYLÜ TİPİ

Sevgi ILICA*

Öz

İvan Zaharoviç Surikov (1841-1880), XIX. yüzyılın ikinci yarısında ön plana çıkan Rus köylü şairlerinin en önemlilerinden biridir. Köyde doğan ve sekiz yaşında ailesiyle birlikte Moskova'nın taşra bölgesine yerleşen şair, hayatı boyunca hiç sistematik eğitim almaz. Okula gitme şansı olmayan Surikov, okuma yazmayı tanıdıklarından öğrendikten hemen sonra edebiyata ve şiire ilgi duymaya başlar. Eline geçen tüm kitapları hevesle okuyan Surikov küçük yaşlardan itibaren amatör şiirlerini kaleme alır. Otoriter baba baskısı, geçim sıkıntısı, vakit yetersizliği ve fiziksel koşulların elverişsizliğine rağmen edebiyat camiasına girmeyi başarır. Surikov'un şiirlerinde serf Rus köylülerinin gerçekçi tabloları yer alır. Şair, Rus köylülerinin gerek köylerinde gerekse şehirlerde yaşadıkları zorlukları dile getirir. Surikov'un şiirleri, Rus köylüsünün sınıf mücadelesini ve ekonomik adaletsizliği son derece gerçekçi ve otobiyografik bir tarzda betimlemesi nedeniyle edebî olmanın ötesinde, tarihsel ve sosyolojik açıdan da büyük bir öneme sahiptir. Çalışmada, Surikov'un 1865-1875 yılları arasında kaleme aldığı şiirlerinde yer alan yoksul köylü tipinin incelenmesi amaçlanmıştır. Şairin yaşam öyküsüne yer verilmiştir. Surikov'un bahsi geçen yoksul köylü tipini yansıtan şiirleri tarihsel eleştiri yöntemiyle ve betimleyici bir üslupla ele alınmıştır. Sonuç olarak, şairin Rus köylülerinin sınıf mücadelesini ekonomik, sosyolojik ve tarihsel açılardan gerçekçi bir şekilde aktardığı gösterilmiştir.

Anahtar kelimeler: *Surikov, Köylü şairler, Köylü meselesi, Özgürlük, Yoksulluk.*

THE POOR PEASANT TYPE IN THE POEMS OF IVAN ZAKHAROVICH SURIKOV

Abstract

Ivan Zakharovich Surikov (1841-1880) is one of the most prominent peasant poets who emerged in the second half of the 19th century. Born in a village and settling in the suburbs of Moscow with his family at the age of eight, the poet never received a systematic education throughout his life. Despite not having the opportunity to go to school, Surikov became interested in literature and poetry immediately after learning to read and write from his acquaintances. Reading eagerly every book that came into his hands, Surikov started to write amateur poems from an early age. Despite the authoritarian pressure of his father, financial difficulties, lack of time and unfavorable physical conditions, he managed to enter the literary community. In Surikov's poems, realistic portraits of serf Russian peasants are depicted. The poet expresses the difficulties faced by the Russian peasants in both their villages and cities. Surikov's poems go beyond being literary works and hold great historical and sociological significance due to his depiction of the class struggle and economic injustice of the Russian peasantry in an extremely realistic and autobiographical style. This study aims to examine the impoverished peasant type in Surikov's poems written between the years of 1865 and 1875. The poet's life story is included. Surikov's poems in the mentioned reflecting the poor peasant type are approached through historical criticism and a descriptive style. As a result, it is demonstrated that the poet realistically portrays the class struggle of Russian peasants in terms of economics, sociology, and history.

Keywords: *Surikov, The peasant poets, The peasant question, Freedom, Poverty.*

*Dr. Arş. Gör., Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Batı Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Rus Dili ve Edebiyatı, BURDUR.
e-posta: silica@mehmetakif.edu.tr (<https://orcid.org/0000-0002-5908-8487>)

GİRİŞ

XIX. yüzyılın ikinci yarısında Rus köylülerin refah seviyesi ve ekonomik durumları oldukça kritik bir noktadadır. Çözülmemiş köylü sorunu, köylülerin yaşam tarzı, Rus toplumuna ait gelenekler, inançlar ve değerler, bahsi geçen yüzyılın başından itibaren Rus edebiyatında önemli şairler tarafından etkili ve başarılı bir şekilde ele alınır. Dekabrist şairler, Aleksandr Puşkin, Aleksey Koltsov, Nikolay Nekrasov ve Spiridon Drojgin gibi önemli şairler, köylü meselesine farklı üsluplarda yönelirler (Korovin, 2014: 468). Yüzyılın ikinci yarısından itibaren ise Rus köylü şairler kaleme aldıkları şiirleriyle köylülerin içinde buldukları sefalet ve sıkıntıları dile getirirler. Rus yazar Maksim Gorki, *Hudayinabit-Yazarlara Dair (O писателях-самоучках)* adlı yazısında hiç sistematik eğitim görmemiş Rus köylü yazar ve şairlerin eserlerine dair şu yorumu getirir:

“1906-10 yılları arasında yazarları halktan gelen dört yüze yakın çalışma okudum. Çoğunda imla ve gramer hataları var. Yayımlanmayacaklar. Ne var ki, bu çalışmalarda canlı insan ruhu ve halk kitlelerinin sesi var. Bu çalışmalar, uzun kış gecelerinde Rus insanının ne düşündüğünü öğrenmemizi sağlıyor (...) Güzel ahlak sahibi ender insanlardan, düşünür William James bana şunu sordu: Rusya’da halkın içinden gelen, hiç okula gitmemiş şairlerin olduğu doğru mu? Bu durumu anlayamıyorum. Alt kültüre mensup, zorlu sosyal ve siyasi şartların baskısında yaşayan bu insanlarda şiir yazma hevesi nasıl doğuyor? Köylü şair meselesi benim için tam bir muamma” (Gorki, 1949: 132, 192).

Gorki’nin yazısında değindiği ve Rusya’da XIX. yüzyılın ikinci yarısında kendini göstermeye başlayan köylü şair ve yazarların ortaya çıkması elbette ülkedeki siyasi, ekonomik ve sosyal gelişmelere ve konjonktüre bağlıdır. 1855 yılında başa geçen Çar II. Aleksandr hukuk, eğitim, askerlik ve adalet alanlarında bir dizi radikal reform gerçekleştirir (Orlov, vd., 2004: 180-181). Bu köktenci reformların kuşkusuz en önemlilerinden birisi yaklaşık 30 milyon serf köylüye özgürlük sağlayan 19 Şubat 1861 tarihli Rus toprak reformudur. Çar, Moskova’da imtiyaz sahibi soylulara yaptığı konuşmasındaki şu sözleriyle millete cesaret verir: “Tepeden inme bir reformla serfliği kaldırmak, bunun bir taban hareketiyle kaldırılmasını beklemekten daha iyidir” (Vernadskiy, 2009: 273).

Yüzyılın ikinci yarısı itibarıyla ülkede ticaretin gelişmesi, fabrikaların kurulması, sanayinin ilerlemesi ve kapitalizmin yayılması neticesinde köylü serfliği sistemi işleyemez hâle gelir. 19 Şubat 1861 tarihli manifesto uyarınca yıllar sonra özgürlüklerini kazanan Rus köylüleri II. Aleksandr’ı “Kurtarıcı Çar” (Царь-Освободитель) olarak nitelendirirler (Kurat, 1987: 340). Rus köylüleri hukuken özgürlüklerini elde etmiş olsalar da, ekonomik açıdan durumlarında bir iyileşme olmaz. Zira köylülere ayrılan arazi miktarı yetersizdir. Dahası bir kısım köylü toprağın kullanımı karşılığında çiftlik sahibine hizmet vermek zorunda kalır. Soylular imtiyazlı konumlarını sürdürürler. Neticede reformun uygulanması için araçlar görevlendirilir. Yine de tatbikat ve yeni düzenin oturması zaman alır. Daha net bir ifadeyle, hâlen köylülerin özel mülkiyet hakkı ve ekonomik bağımsızlığı yoktur (Kurat, 1987: 339).

XVI. ve XVII. yüzyıllarda özellikle II. Yekaterina döneminde pekiştirilen serflik sisteminin izlerinin tüm ülkede hızlıca ortadan kaldırılması elbette zor olur. Köylüler özgürleşmelerinin bedelini ekonomik buhranlar atlatarak öderler. Çok sayıda Rus köylüsü ise memleketlerini terk edip Moskova, Peterburg ve Novgorod gibi büyük şehirlere göçerek yeni iş imkânları kovalarlar. 1850’li yıllarla kendini göstermeye başlayan Rus köylü şair ve yazarların neredeyse hepsi bu karmaşık geçiş döneminin sıkıntılarını çekerler. Bu şairler köylerinde dünyaya gelir ve çok küçük yaşlarda aileleriyle birlikte kültür ve medeniyetin gelişmekte olduğu büyük şehirlere göçerler. Kökenleri köye, doğaya ve Rus kültürüne bağlı olan bu şairler her ne kadar ailelerinde aydın kişiler olmasa da şehirde tanıştıkları eğitimli komşularının ya da yakınlarının etkisiyle Rus tarihi ve edebiyatıyla tanışma şansına erişirler. Bu şairlerin yine büyük çoğunluğu hiç okula gitmez, etrafındaki yakınlarının yardımı ve etkisi neticesinde okuma yazmayı öğrenip kendi kendine şiir yazmaya başlar. Başka bir deyişle, bu şairler ne köylü ne de şehirdir. Kimliklerinde köylü sınıfına mensup olmalarına rağmen, babaları ve dedeleri gibi tüm hayatlarını köyde ve kırsalda değil, şehrin dinamik coşkusu, kültürü ve çeşitliği içinde geçirirler. Bu sebeple, öğrenim görmemiş ve bilgisiz köylü ataları ve babaları ile uyumsuzluklar yaşamaya başlarlar (Vologova, 2018: 193).

Bu dönemde ün salan Rus köylü şairlerin en dikkat çekenlerinden birisi İvan Zaharoviç Surikov’dur. S erf köylü bir ailede Rus kırsalında dünyaya gelen Surikov sekiz yaşından itibaren Moskova taşrasında yaşamını sürdürür. Hayat mücadelesi, ekonomik buhranlar, baba-oğul çatışması ve ailesindeki cehaletin gölgesinde geçen kısa

sürelî ve acılı hayatında Surikov, köylü kimliğinin sebep olduğu maddî darlığı ve güçsüzlüğü bütün çıplaklığıyla gerçekçi bir üslupta şiirlerinde yansıtır. Şair kullandığı yalın dil ve sade üslupla Rus köylüsünün yaşadığı sıkıntı ve güçlükleri açığa vurur. Surikov'un şiirlerinde büyük şehirde yer edinemeyen yoksul Rus köylüsü ön plandadır. Çalışmada Surikov'un 1865-1875 yılları arasında kaleme aldığı şiirlerinde yer alan köylü meselesi ve yoksul köylü tipinin saptanması ve gösterilmesi amaçlanmıştır. Şairin otobiyografik nitelikli şiirlerinin tahlillerine temel olması açısından ilkin Surikov'un yaşam öyküsüne yer verilmiştir. Çalışmada kullanılan şiirler tarihsel edebiyat yöntemiyle incelenerek betimleyici bir üslupta aktarılmıştır. Surikov'un şiirleri Rus köylüsünün sınıf mücadelesini ve ekonomik adaletsizliği oldukça gerçekçi ve otobiyografik bir üslupta tasvir etmesi bakımından sadece edebî değil, aynı zamanda tarihsel ve sosyolojik önem arz eder.

1. İVAN ZAHAROVİÇ SURİKOV'UN YAŞAMI VE YAZIN SANATI

Rus şair İvan Zaharoviç Surikov 25 Mart 1841 tarihinde Yaroslavl şehrinin Novoselov köyünde serf köylü bir ailede dünyaya gelir. Surikov'un ailesi, Kont Şeremetev'in yanında çalışan ve soylu kontun ailesine vergi ödemekle yükümlü serf köylülerdendir (оброчные крестьяне) (Raykova, 2006: 58). Şairin babası Zahar Adrianoviç, Surikov henüz bebekken kanta düzenli bir şekilde vergisini ödemek suretiyle köyden ayrılarak Moskova'ya yerleşerek yeni bir hayat kurmaya çalışır. Moskova'nın taşra bölgelerinden birinde sebze tezgâhında çalışan baba 1849 yılında oğlu ve karısını da yanına getirir. Pazarda işleri iyi giden baba Surikov, kısa bir süre sonra kendisine ait bir sebze ve meyve tezgâhi işletmeye başlar (Kolmanovskiy, 1966: 57).

Şairin babası oldukça sert ve asabi mizaçlı biridir. Rus köylülerine özgü olarak okuma yazma bilmeyen cahil bir adamdır. Oğlunun kendisi gibi ticarete merak sarmasını bekleyen baba Surikov, işleri öğrenmesi için oğlunu sekiz yaşından itibaren pazarda yanında çalıştırmaya başlar. Şair Surikov ekonomik yetersizlikler ve ailesinin sosyokültürel durumu sebepleriyle hiç okula gitmez. Moskova'nın taşra bölgelerinden birinde kaldıkları ilk evde Pimen Mironiç adında yaşlı bir komşuları vardır. Surikov'un şiir sanatındaki ilk etkilerden birinin Pimen'e ait olduğu düşünülebilir. Zira yaşlı adam akşamları Surikov'a eski hikâyeler, masallar ve efsaneler anlatır ve kitap okur. Surikov dokuz yaşına geldiğinde ilk kez bir alfabe kitapçığı edinir. Tüccar sınıfına mensup epeyce yaşlı olan Finogeyevna soyadlı kız kardeşlerden okuma yazma öğrenmesine izin verilir. Şair kısa sürede okuma yazmayı öğrenir. Hatta yaşlı kadınların kütüphanesinden aldığı kitaplar neticesinde edebiyata ve şiire ilgi duymaya başlar (Yermişina, 2021: 5).

Surikov'un yaşamının ilk dönemiyle ilgili bilgi ne yazık ki oldukça kısıtlıdır. Şairin ilk biyografi yazarı Rus edebiyatçı Nikolay Aleksandroviç Solovyev-Nesmelov bu konudaki sitemini şu sözlerle dile getirir:

“Başkentteki yayıncılar genç yaşta hayatını kaybeden şaire dair yayınlarında düşüncelerini aktardılar. Sonra hepsi sustu. Vefat eden şairin Moskova'daki arkadaşları, tanıdıkları, hatta onunla her gün görüşen kişiler bile acılarını paylaşımlarının hemen ardından sessizliğe gömüldüler. Hiç kimse... Ne yazılı ne de sözlü bir biçimde şairle yaşadıkları anılarından söz etti. Gayretle aradım ve bekledim. Surikov'un arkadaşlarından birkaçına ulaştım. Kimi 'yazacağım', kimi ise 'haber vereceğim' diyerek söz verdi. Dört yıllık sabırlı bekleyişimin neticesinde hiçbir şey elde edemedim. Kendi bildiklerimle yetiniyorum” (Petrova, 2019: 96).

Surikov'un babasıyla olan zorlu ilişkisi şairi hayatı boyunca olumsuz etkiler. Babasının despotik tavırları, tükenmeyen beklentileri, sarhoşluk krizleri ve oğlunun edebiyata olan tutkusuna yönelik sert, baskıcı ve küçümseyici tavrı şairin ruhunu çocukluk yıllarıyla birlikte zedelemeye başlar. Surikov kendisini çoğu zaman çaresiz, yetersiz ve yalnız hisseder (Kolmanovskiy, 1966: 57).

1855 yılında Surikovların işleri bozulur ve pazardaki tezgâhi kapatmak zorunda kalırlar. Babası işleri düzeltmek için bir süreliğine köye gider. Bu sırada Surikov ve annesi Fyokla Grigoryevna Moskova'da kalır ve şairin babası gibi pazarda tezgâh işleten amcasına yardım etmeye başlarlar. Ne var ki, amca küçük yeğenin ve yengesinin yedikleri her lokmayı sayar ve onlara huzur vermez. Surikov ve fedakâr annesi 1859 yılına kadar amcanın yanında zorlu günler geçirmek mecburiyetinde kalır. Baba köyden döndüğünde eskicilik işiyle uğraşmaya karar verir. Ucuza aldıkları eski eşyaları yenileyip daha yüksek fiyata satarlar. Ne var ki, umdukları geliri elde edemezler. Neticede pazarda kömür satmaya başlarlar (Kolmanovskiy, 1966: 58).

Şair Surikov 1860 yılında Mariya Nikoleyevna Yermakova ile evlenir. Mariya öksüz ve yetim bir köylü kızıdır. Sadık, uysal ve iyi kalpli bir mizaca sahip olan Mariya şairin hayatının son gününe kadar onun en yakın dostu ve destekçisi olur. Surikov ve Mariya maddi yetersizlikler sebebiyle tek odalı baba evinde yaşamlarını sürdürürler. Zorlu günlerinde Mariya dikiş dikerek eşine destek olmaya çalışır (Yermişina, 2021: 6). 1864 yılının Ekim ayında Surikov ani bir kriz neticesinde annesini kaybeder. Babası ise eşinin vefatından henüz iki ay sonra yeniden evlenir. Üvey anne ile şair anlaşmazlıklar yaşar. Neticede Surikov ve eşi evden ayrılmak zorunda kalırlar (Petrova, 2019: 101).

Surikov ilkin V. Ye. Graçev'in matbaasında çalışır. Ne var ki matbaa sahibi şaire düzenli ödeme yapmaz. Kısa süre sonra şair evdeki eşyalarını satmaya mecbur kalır. Şanssızlıklar bununla da sınırlı kalmaz. Surikov köylü olduğunu belgeleyen kimlik kartını kaybeder. Bu belge olmadan çalışması mümkün değildir. Belgeyi yenilmesi için gereken miktarda parası ise yoktur. Büyük bir bunalıma sürüklenen Surikov teselliye alkolde arar. Şair sonraları bu talihsiz günlere dair şöyle der:

"Hayatın bunca eziyetine daha fazla dayanamadım ve içmeye başladım! Evdeki son döküntüleri, kitapları ve satabileceğim ne varsa satıp hepsini içkiye verdim. Sonunda intihar etmeye karar verdim! Sabahleyin erkenden kalkıp karıma hiçbir şey söylemeden evden çıktım, taş köprüye gittim. Suya atlayacaktım ve her şey son bulacaktı... Böyle yaşayıp eziyet çekmeye ne gerek var ki!" (Petrova, 2019: 102).

Şairi yakından tanıyan Solovyev-Nesmelov'un anlatısına göre, Surikov o gün gerçekten de hayatına son vermek üzere taş köprüye gider. Oldukça düşünceli ve karamsar ruh hâlindeki şair orada annesine ait bir sanrı görür. Moskova sokaklarında, yağmurun altında boş boş ve dalgın bir biçimde dolaşır. Sonunda annesinin Pyanitskoye mezarlığındaki kabrine gider (Petrova, 2019: 102). Surikov annesini çok sever. Sakin, iyimser ve yumuşak kalpli annesiyle çocukluk yıllarında köyünde geçirdiği birkaç yıl şairin ömrü boyunca unutamadığı hayatındaki en mutlu zamanlardır (Vologova, 2018: 193). Şair 1865 yılında kaleme aldığı *Annemin Mezarında (У могилы матери)* adlı otobiyografik şiirinde içinde bulunduğu çaresizliği ve yoksulluğu dramatik bir şekilde aktarır:

"Uyuyorsun sen, uyuyorsun, canım benim,
Uyuyorsun nemli toprakta.
Ben senin mezarına
Acı ve hasretle geldim.

...

Sana geldim, canım,
Sana söylemek için,
Artık benim
Başka bir annem olduğunu;

...

Senin sevdiğin kocanın,
Benim öz babamın,
Senin yoksul oğluna
Tümüyle yabancı olduğunu.

...

Canım, asla,
Unutmam bana söylediklerini:
'Oğlum, bensiz
Hayatın acı dolu olacak!

...

Çok, çok üzüntüyle karşılaşacaksın,
Evladım, sen;
Çok dert,
Felaket ve yoksulluk çekeceksin!

...

(Спишь ты, спишь, моя родная,
Спишь в земле сырой.
Я пришел к твоей могиле
С горем и тоской.

...

Я пришел к тебе, родная,
Чтоб тебе сказать,
Что теперь уже другая
У меня есть мать;

...

Что твой муж, тобой любимый,
Мой отец родной,
Твоему бедняге-сыну
Стал совсем чужой.

...

Никогда твоих, родная,
Слов мне не забыть:
<<Без меня тебе, сыночек,
Горько будет жить!

...

Много, много встретишь горя,
Мой родимый, ты;
Много вынесешь несчастья,
Бед и нищеты!>>

...

Ve sözlerin gerçek oldu,
Hepsi gerçekleşti.
Kalk, sen, kalk, canım benim,
Bana bak!

...
Gökten sonbahar yağmuru yağıyor.
Soğuktan titriyor;
Senin nemli mezarında
Yoksul oğlun duruyor.

...
Eski, yırtık ceketini,
Yıpranmış çizmeleriyle;
Fakat her şeye rağmen metin, eskiden olduğu gibi,
Gözlerinde yaş yok.

...
Öyleyse sen barındır beni,
Burada nemli toprakta;
Uyuyacağım ben, sakince uyuyacağım
Senin yanı başında.”¹

И слова твои сбылись,
Все сбылись они.
Встань ты, встань, моя родная,
На меня взгляни!

...
С неба дождик льет осенний.
Холодом знобит;
У твоей сырой могилы
Сын-бедняк стоит.

...
В старом, рваном сюртучишке,
В ветхих сапогах;
Но всё так же тверд, как прежде,
Слез нет на глазах.

...
Приюти тогда меня ты
Тут в земле сырой;
Буду спать я, спать спокойно
Рядышком с тобой) (Surikov, 1966: 84-86).

Kısa bir süre sonra Surikov istemese de eşiyle birlikte babasının evine geri dönmek zorunda kalır. Sabah akşam durmadan kömür tezgâhında çalışan şair, zorlu çalışma şartlarına rağmen şiire vakit ayırmayı başarır. Öğle aralarında bir saatini şiir ve edebiyata ayırır. Ne var ki, koşullar oldukça zorlayıcıdır. Kendisi gibi Rus köylü şair İvan Grigoryeviç Voronin’e gönderdiği 30 Ekim 1873 tarihli mektupta Surikov şunları yazar:

“Yazmaya vakit bulamıyorum. Tezgâhtaki mürekkeğim kurudu. Evde de yazacak yer yok. Öğlenleri tezgâhtan ayrılamıyorum. Zira bir tek ben duruyorum. Babamın sağlığı bu aralar iyi değil, evde yatıyor. Eşimin kardeşi tüm gün kömür taşıyor. Akşamları eve köpek gibi yorgun geliyorum. Tüm gün koşturduğum için yiyecek bir şeyler arıyorum. Aklıma yazacak bir şeyler gelse bile, nerede yazacağım ki? Yazmaya kalkışsam, ışık yakmam gerekecek. Bu da evde diğerlerini rahatsız edecek. Hepimiz tek bir odada yaşıyoruz” (Kolmanovskiy, 1966: 58).

Esasen Surikov çok erken yaşlarda şiir yazmaya başlasa da, etrafındakilerden gereken desteği göremez. İlk şiirleri günümüze ulaşmamıştır (Romanov, 2017: 370). Babası şairin edebiyata olan düşkünlüğüne şiddetle karşı durur. Öyle ki, bir gün babası, “Şımarık! Bana tezgâhta şair değil, yardımcı lazım. Yeter artık!” diye haykırarak, Surikov’un şiir defterini sobaya atıp yakar (Yeremişina, 2021: 6).

Rus masallarını, folklorunu ve Rus klasiklerini çok seven Surikov 1860’lı yıllarla birlikte şiirlerini *İllustrirovannaya gazeta*, *Vestnik evropi*, *Delo*, *Oteçestvenniye zapiski*, *Razvleçeniye*, *Voskresniy dosug* ve *Semya i şkola* gibi dergilerde yayımlar (Raykova, 2006: 58). Şiirlerini dergilere “Köylü İvan Surikov” adıyla göndererek tüm Rus köylülerini temsil ettiğini vurgulamak ister (Surikov, 1963: 35). Gayretli çalışmaları neticesinde yayımladığı şiirleri kısa zaman içinde tanınmaya başlar. Surikov’u ilk keşfeden Rus şair Aleksey Nikolayeviç Pleşçeyev olur. Surikov, Pleşçeyev’i akıl hocası varsayar. Pleşçeyev sayesinde ilk şiirlerini yayımlama şansı yakalar. Pleşçeyev’in 1862 yılının Haziran ayında Surikov’a gönderdiği mektupta şu tavsiye niteliğindeki sözleri yer alır: “Benim zevkime ve fikirlerime güvendiğiniz için açık sözlü olacağım. Yeteneğiniz var. Şiirinizdeki özgünlük açıkça görülüyor. Ne var ki şiirlerinizde hep aynı imgeler var ve söz sanatlarından yoksun. Biçim konusunda çalışmanız gerek” (Petrova, 2019: 101).

Surikov, Pleşçeyev’in desteğiyle 130 sayfalık ilk şiir derlemesini 1871 yılında çıkarır (Grigoryan, 1983: 116). 22 Aralık 1875’te ise *Rus Edebiyatı Sevenler Topluluğu (Общество любителей российской словесности)* üyeliğine seçilerek dönemin ünlü edebiyatçıları arasına girer (Kolmanovskiy, 1966: 59). 70’li yıllarla birlikte Surikov’un etrafında kendisi gibi köylü kökenli ve eğitim almamış şairler toplanmaya başlar. *İllustrirovannaya*

1 Aksi belirtilmedikçe Rusçadan yapılan şiir çevirilerinin tamamı makale yazarına aittir.

gazeta dergisinin editörü Vladimir Rafçiloviç Zotor'dan destek alan bu şairler 1872 yılında *Şafak (Paccøem)* adlı şiir, deneme ve hikâyelerden oluşan derleme çıkarırlar. Savva Derunov, İvan Voronin, Stepan Grigoryev, Matvey Kozırov, İvan Rodionov, Aleksandr Bakulin, Aleksey Razorov, Yegor Nazarov, Mihail Savin, Dmitriy Jarov, İvan Kondratyev ve İvan Tarusin adlı amatör köylü şairler Surikov'un çevresinde bir araya gelir. Surikov ekonomik sıkıntılarına rağmen genç şairleri maddi ve manevi destek olur. Söz gelimi şairlerden birine şöyle yazar: "Kardeşim, beni yoldaşın kabul et!" (Vologova, 2018: 193). Ne var ki, ekonomik yetersizlikler Surikov'un hayatında devam eder. Zira edebiyat çalışmalarından elde ettiği gelir yetersizdir. Arkadaşı Kozırov şairi şu sözlerle betimleyerek anımsar:

"Yazları yıpranmış bir redingot ve yırtık bir kasketle gezerdi. Ensesine yapışan yırtık kasketinin altından gür kızılımsı saçları gözüktü. Gür sakalları çilli ve damarlı yüzünü kaplardı. Ellerini ya önünde ya da arkasında birleştirerek yürürdü. Bu sebeple kamburu var gibi görünürdü. Kışları ise yıpranmış redingotunun yerine kısa bir mont ve keçeli çizmelerini giyerdi" (Kolmanovskiy, 1966: 59).

Esasen Mihail Yevgrafoviç Saltıkov-Şçedrin, Fyodor Mihayloviç Dostoyevski, Lev Nikolayeviç Tolstoy ve İvan Sergeyeviç Turgenyev gibi en önemli Rus yazarlarla aynı dönemde yaşamasına rağmen, Surikov var olma ve hayatta kalma mücadelesi içinde ideolojik ve sanatsal gelişmelerden habersiz kalır. Mektup ve anılarından anlaşıldığı üzere bu yazarların ancak birkaç eserini okuyabilme imkânı bulabildiği görülüyor. Bu sebeple birçok eleştirmen Surikov'u hep aynı usulde şiir yazmakla tenkit eder. Şair 27 Haziran 1878 tarihinde arkadaşı İvan İlyiç Barışev'e gönderdiği mektupta eleştirilere şu yanıtı verir:

"Bazı eleştirmenler beni sürekli aynı motifi işlemem ve bakış açımın dar olmasıyla eleştiriyor. Motiflerinizin çeşitli olması hayatınızın çeşitli yani renkli olmasına bağlı, bakış açınızın dar olmasına değil. Benim hangi şartlarda yaşadığımı ve kendimi nasıl geliştirdiğimi bilmiyorlar. Ben şartların tek tip olduğu bir hayat yaşadım. Gözlem yapabileceğim alan sınırlıydı. İşim ve yaşam şartlarım bana yeni izlenimler elde edebileceğim imkânlar sunmuyordu" (Surikov, 1963: 41).

Surikov 1868 yılında yazdığı şu dizelerde ise şiir sanatının özelliklerini otobiyografik imgelerle tasvir eder:

"Parıltılı aşk şarkıları İstemeyin benden; Hüzünlüdür benim şarkılarım, Sonbahar günleri gibi!	(Не проси от меня Светлых песен любви; Грустны песни мои, Как осенние дни! –
...	...
Sesleri yağmur gürültüsüdür, Pencerenin ardındaki rüzgârın ulumasıdır; Kâh ruhun hıçkırıkları, Hasta göğsümün inlemeleridir."	Звуки их — шум дождя, За окном ветра вой; То рыданья души, Стоны груди больной) (Surikova, 1966: 116).

Yıllarca süren maddi sıkıntı, ruhsal bunalımlar ve yoğun çalışmalar neticesinde Surikov'un sağlığı henüz otuz beş yaşında iken bozulmaya başlar. Şiirlerinden edindiği gelir yetersiz olduğundan, bir yandan tezgâhta çalışıyor olması şairin ciğerlerini rahatsız eder. Oysaki Surikov, bir dergi işletmenin, kütüphane açmanın ya da bir basımevi kurmanın hayallerini kurmaktadır. Yazık ki kötüye giden sağlık durumu emellerine kavuşmasına izin vermez. Verem yakalanır. Tedavi için 1878 yılını Samara'da 1879 yılını ise Kırım'da geçirir. Verem hastalığına sinir bozukluğu ve uykusuzluk eşlik eder. 20 Aralık 1879'da Yalta'dan dönerken arkadaşı Rus köylü şair Derunov'a şunları yazar: "Yazacaklarım bitti... Odadan çıkamıyorum. Sürekli olarak öksürüyorum, öksürüyorum, öksürüyorum... Güçlükle nefes alabiliyorum. Sol ciğerimin işi çoktan bitti. Hiçbir şey yazmıyorum; çünkü yazamıyorum. Kafam ve ruhum çalışmıyor" (Kolmanovskiy, 1966: 60).

Surikov 1865 yılına ait *Sen, Ne Verdin Bana, Hayat? (Что ты, жизнь, мне дала?)* adlı şiirinde yaşadığı tüm felaketlere, hastalıklara ve çaresizliklere karşı şu dizelerle isyan eder:

“Ah sen, hayat, benim hayatım,
Hayat, zalim hayatım,
Sen, ne verdin bana, hayat,
Ben gençken?

...

Sen sadece kalbimde
Sıcak bir kan yaktın,
Sen sadece bana
Karşılıksız bir aşk verdin;

...

Genç bir adam olan, benim,
Kalbim hasretle tükendi
Ve yüzümdeki pembeliği
Silip götürdü acı gözyaşı.

...

Ah sen, hayat, benim hayatım,
Hayat, zalim hayatım,
Sen, ne verdin bana, hayat,
Büyüyüp erkek olduğumda ben?

...

Sadece alay ettin benimle
Kötü kalpli cadı hayat,
Ruhumun genç hararetini
Ezdi geçti mücadele;

...

Sadece acıyla, felaketle
Gelirdi bana gün,
Sadece kır saç
Benim kıvrıkcık saçlarımı geliştirdi.

...

Ah sen, hayat, benim hayatım,
Hayat, zalim hayatım,
Sen, ne verdin bana, hayat,
Ben yaşlandığımda?

...

Sadece cılız, hasta olan,
Ben heybemle dileniyorum
Ve ellerim titreyerek
Sadaka istiyorum.

...

Sadece çıplak ve yalınayağım ben,
Açlık eziyet ediyor bana,
Ve şiddetli soğuk
Bedenimi titretiyor.”

(Ах ты, жизнь, моя жизнь,
Жизнь, злодейка моя,
Что ты, жизнь, мне дала,
Когда молод был я?

...

Только в сердце сожгла
Ты горячую-кровь,
Только мне ты дала
Без ответа любовь;

...

У меня, молодца,
Сердце съела тоской
Да румянец с лица
Смыла горькой слезой.

...

Ах ты, жизнь, моя жизнь,
Жизнь, злодейка моя,
Что ты, жизнь, мне дала,
Возмужал когда я?

...

Только тешилась мной
Злая ведьма-судьба,
Жар души молодой
Сокрушила борьба;

...

Только с горем, с бедой
Ко мне день приходил,
Только волос седой
Мои кудри развил.

...

Ах ты, жизнь, моя жизнь,
Жизнь, злодейка моя,
Что ты, жизнь, мне дала,
Как состарился я?

...

Только хилый, больной,
Я с сумою хожу
И дрожащей рукой
Подаянья прошу.

...

Только наг я и бос,
Меня голод томит,
Да трескучий мороз
Мое тело знобит) (Surikov, 1966: 76-77).

Şair 24 Nisan 1880 tarihinde vefat eder. Birkaç dostu eşliğinde çok sevdiği annesinin de mezarının yer aldığı Pyatnitskoye mezarlığına defnedilir (Kolmanovskiy, 1966: 60). Surikov’un ölümünün ardından 1889’da Moskova’da bir araya gelen köylü şairler, şairin anısına 1903 yılında isimlerini “Surikov Edebî-Müzik Topluluğu” koyarlar. Ünlü bestekâr Pyotr İlyiç Çaykovski ise Surikov’un *Kırda Bir Ot Değil Miydim* (Я ли в поле да не травушка была), Güneş Yorgun Düştü (Солнце утомилось), Şafak Söktü (Занялася заря) ve *Bostanda Geçitin Yanında* (В огороде возле броду) adlı şiirlerine beste yapar (Bursov, 1956: 466).

2. SURIKOV'UN ŞİİRLERİNDE YOKSUL KÖYLÜ TİPİ

Moskova taşrasında yoksul bir köylü olarak hayat mücadelesi veren şair Surikov, yaşadığı geçim sıkıntısına ve karşılaştığı engellere rağmen edebiyata olan tutkusunu asla kaybetmez. Vakit darlığı, ekonomik yetersizlik, fiziksel yorgunluk ve babasının otoriter baskısının şairi şiire ve edebiyata daha da bağladığı söylenebilir. Nitekim Surikov pazarda çalışırken dinlenme aralarında bile şiir yazmayı hayal eder. Elbette tüm bu zorluklar şairin eserlerine yansır.

Surikov'un şiirlerindeki anlatıcı ben öznesiyle seslense de kolektif bir bilincin sesidir. Daha net bir ifadeyle, Surikov'un şiirlerindeki yoksul köylü tipi tüm Rus köylülerinin özelliklerini temsil eder (Güner, 2021: 313). Nitekim edebî eserlerde tip, belirli ekonomik koşul, toplumsal yapı ve kültürel değerler ekseninde yaşayan insanların farklılıklarını temsil eder (Tekin, 2001: 110).

Surikov'un şiirlerindeki yoksul köylü doğa ve iklim karşısında çaresizdir. Yağmur, kar ve soğuk köylünün hayatı boyunca katlanmak zorunda kaldığı en büyük sıkıntılardan biridir. Rusya'nın uzun süren kış ayları Rus köylüsü için âdeta eziyete dönüşür. Maddi yetersizliği sebebiyle vücudunu ısıtacak kaban, kürk ya da kalın çizmelerden yoksun olan yoksul köylü çaresizliği kabullenir. Surikov'un yoksul köylüsü uysal ve itaatkâr biçimde kaderine razı gelip ölümü bekler. Ortodoks inancına sahip Rus köylüsü çektiği eziyetlerin karşılığında öbür dünyada ödüllendirileceğine inanarak motive olabilir. Rus köylüsünün hayatı talihsiz ve bedbaht bir kısır döngü içinde sürer. Surikov'un 1866 yılına ait dizelerinde yoksul köylü tipi şu dizelerde resmedilir:

“Sonbahar... Kapalı gökyüzünden
Bardaktan boşanırcasına yağmur yağıyor;
Hafif ışık var, işe gidiyor,
Genç adam.

...

Omzundaki
Kaftanı delik;
Adım atıyor diz boyu
Çamurda, yalın ayak.

...

Hem yürüyor hem şarkı söylüyor,
Alay ederek havayla;
Ayaklarının altından
Çamur sığıyor etrafa.

...

Soğuğa, açlığa, muhtaçlığa
Katlanacak o sonuna dek,
Ve güçsüz kaldığında bir felaket
Onu ezecek.

...

Ya toprakla,
Ya tomrukla yok edecek onu,
Ya da yaşlılık ölüm döşeginde
Sıkıştırarak onu.

...

Ölüm de gelecek
Ürkütmeyecek genç adamı;
Ölümlü kapatacak hesabı,
Yüzünü buruşturmadan.

...

Ah, benim canım kardeşim!
Çok güçlüsün!
Senin bu gücünü
Kader mi ezecekiş!”

(Осень... Дождик ведром

С неба хмурого льет;
На работу, чуть свет,
Молодчина идет.

...

На плечах у него
Кафтанишка худой;
Он шагает в грязи
По колена, босой.

...

Он идет да поет,
Над погодой смеясь;
Из-под ног у него
Брызжет в стороны грязь.

...

Холод, голод, нужду
Сносит он до конца, —
И не в силах беда
Сокрушить молодца.

...

Иль землю его,
Иль бревном пришибет,
Или старость его
На одре пригнетет.

...

Да и смерть-то придет —
Не спугнет молодца;
С ней он кончит расчет,
Не поморщив лица.

...

Эх, родимый мой брат!
Много силы в тебе!
Эту силу твою
Сокрушить ли судьбе!) (Surikov, 1966: 94-95).

Yoksul Rus köylüsü açlığa, soğuga ve felakete metanetli bir şekilde direnir. Nitekim yoksul köylünün ne ağladığı ne de sızlandığı görülür. Surikov köylünün bu kötü durumu kabullendiğini gösterir. Farklı bir deyişle, bu yoksul ve bedbaht hayat köylünün benimsemiş olduğu kaderidir. Yine de, Rus köylüsü bu feci durumdan Çar'ı mesul tutmaz. Zira köylüler yürekten bağlı oldukları Çar'ı Ortodoks Çar (Православный царь) ve dindar Çar (праведный государь) gibi dinî epitetlerle nitelerler (Bezgin, 2004: 69). Dahası Rus köylüleri Çar'ı despot olarak da görmezler. Onlara göre, yaşadıkları sefalet Tanrı vergisidir. Tanrı onlara göre isterse alır, isterse verir. Tanrıya ve dolayısıyla kadere kayıtsız şartsız itaat eden Rus köylülerinin en sık kullandıkları söylemlerden birisi, "Tanrı verdi, Tanrı aldı." (Бог дал – Бог взял) (Bezgin, 2004: 114) ifadesidir. Surikov 1866 yılında kaleme aldığı *Yoksulun Kısmeti* (Доля бедняка) şiirinde köylünün bu sefaletini ve darlığını kaderci bir bakış açısıyla şu dizelerde açıkça ortaya koyarken bu duruma bir çözüm getirmez:

"Ah, sen, kısmet, ah sen, kısmet,
Yoksulun kısmeti!
Ağırsın sen, iç karatıcısın,
Ağırsın, acısın!

...

Rüzgârın devirdiği
Şu kulübe senin değil mi,
Damından eski hasırı
Uçurup, üflediği?

...

Yanıp kül olan şu dağın altındaki ambar
Senin değil mi,
Metruk bostandaki,
Yıkılan duvar?

...

Senin karın değil mi
Yırtık pırtık elbisesiyle yalınayak gezen?
Pencerenin altında dilenen
Bu çocuklar senin değil mi?

...

Öksüz gözlerle bakan
Bu mezar senin değil mi?
Haç devrilmiş, her şey aşınmış
Yağmur suyuyla.

...

Mezarın kenarlarında
Yakıcı ısırgan otu büyür,
Kışın ise mezarın üzerinde
Ağlar ve şarkı söyler tipi.

...

Bu şarkılarda acı duyulur,
Acı ve hasret...
Ah sen, kısmet, ah sen, kısmet,
Yoksulun kısmeti!"

(Эх ты, доля, эх ты, доля,
Доля бедняка!
Тяжела ты, безотрадн,
Тяжела, горька!

...

Не твою ли это хату
Ветер пошатнул,
С крыши ветхую солому
Разметал, раздул?

...

И не твой ли под горою
Сгнил дотла овин,
В запустелом огороде
Повалился тын?

...

Не твоя ль жена в лохмотьях
Ходит босиком?
Не твои ли это детки
Просят под окном?

...

Не твоя ль это могила
Смотрит сиротой?
Крест свалился, вся размыта
Дождевой водой.

...

По краям ее крапива.
Жгучая растет,
А зимой над нею вьюга
Плачет и поет.

...

И звучит в тех песнях горе,
Горе да тоска...
Эх ты, доля, эх ты, доля,
Доля бедняка!) (Surikov, 1966: 86-87).

Sosyal sınıflar arasındaki ekonomik ve maddi fark o kadar belirgindir ki, yoksul köylünün mezarı bile doğanın ve iklimin sert koşullarına dayanamaz. Köylünün yoksul kulübesi Rusya'nın kışına karşı koyabilecek güçten yoksundur. Rus köylüsünün yaşamı acı, hasret, açlık, yoksulluk, soğuk, hastalık ve ölüm döngüsünde ilerleyerek son bulur.

Surikov 1865 yılına ait *Muhtaçlık* (Нужда) şiirinde de Rus köylüsünün çektiği açlık ve sefaleti sade bir dil ve gerçekçi tasvirler kullanarak gözler önüne serer. Muhtaçlığı kişileştirerek ona seslenen anlatıcı köylünün ancak

öldüğünde bu yoksulluktan kurtulabileceğini söyler. Şiirde Rus köy ve köylülerine özgü зипун (Rus köylülerinin giydiği bir çeşit kaftan), изба (köy kulübesi) ve печка (soba) sözcüklerinin kullanımı gerçekçi üslubu güçlendirir:

“Ah, sen muhtaçlık, muhtaçlık,
Unutulmuş bir yetimsin!
Kaftansız gezersin,
Tüm gün karnını doyurmadan.

...

Senin tarlanda
Çavdar yetişmez,
Isırgan otuna benzer otlar
Sallanır yazın.

...

Öğlenleri
Mum da bulamazsın;
Kışın ise kulübede
Sobanın başında ısınır ayaz.

...

Peki sen ne zaman, acı muhtaçlık,
Düzeleceksin?
Bil ki, tabuta girdiğinde,
Kefen giydirildiğinde...”

(Ах, нужда ли ты, нужда,
Сирота забытая!
Ходишь ты без зипуна,
День-деньской несытая.

...

На твоей на полосе
Рожь не наливаются,
А крапива-то трава
Летом колыхается.

...

Твоего добра и днем
Не сыскать со свечкою;
А в избе зимой мороз
Греется за печкою.

...

Да когда же ты, нужда
Горькая, поправишься?
Знать, тогда, как в гроб сойдешь,
В саван принарядишься...) (Surikov, 1966: 78).

Surikov 1872 yılında yazdığı *Yoksulluk (Бедность)* şiirinde Rus köylüsün kış aylarının soğuğu ve yaz aylarının kavurucu sıcaklığı karşısındaki çaresizliğini gösterir. Kaderci bir kabulleniş şairin bu şiirinde de ön plandadır. Yoksul Rus köylüsü âdeta doğduğu günden itibaren ölene dek mutsuz ve yoksul yaşayacağını bilerek hayatını sürdürmektedir. Anlatıcı kişileştirdiği yoksulluk kavramına şöyle seslenir:

“Yoksulluk sen, yoksulluk.
Muhtaçlıkla öldürülmüşsün,
Sevincin, mutluluğun,
Unutulmuş kız çocuğusun sen!

...

Sen kendi çağını yaşıyordun,
Hasretle paralanırsın,
Tıpkı rüzgârın altında
Bir tüy gibi, sallanırsın.

...

Kışın buz kesersin sen
Şiddetli soğuklarda,
Sıcak, yakıcı yazları
Kavrulursun.

...

Ah! Zordur senin
Ekmeği elde etmen;
Sonra kanlı,
Gözyaşlarıyla yıkanman!

...

Nerede senin sevincin,
Nereye kaybolmuş?
Nerede senin mutluluğun?
Bil ki, başkalarının payına düşmüş.”

(Бедность ты, бедность.
Нуждою убитая, —
Радости, счастья ,
Ты дочь позабытая! —

...

Век свой живешь ты —
Тоской надрываешься,
Точно под ветром
Былинка, шатаешься.

...

Мерзнешь зимой ты
В морозы трескучие,
Жаришься в лето
Горячее, жгучее.

...

Ох! нелегко-то
Твой хлеб добывается;
Потом кровавым,
Слезой оmyвается!

...

Где ж твоя радость,
Куда подевалася?
Где ж твое счастье?
Другим, знать, досталось) (Surikov, 1966: 135).

Köyünden ayrıлып şehre gelen yoksul Rus köylüsü burada da sefalet çekmeye devam eder. Açlığa, soğuğa ve yorgunluğa zaten alışkın olan güçsüz ve zayıf bedeni takati kesilene değin tek lokma ekmek için mücadele etmeyi sürdürür. Şehre yerleşen köylü artık serf çiftçi değil işçi ve emekçidir. Ne yazık ki ekonomik şartları her zamanki gibi kötüdür. Dahası çalışma koşulları oldukça zorludur. Rus köylüsünü açlık, soğuk ve sefaletten ancak ölüm kurtarabilir. Surikov'un 1875 yılında kaleme aldığı *İşçiler (Работники)* adlı şiirinde, dünyevi hayatta mutluluğa ve refaha kavuşamayan yoksul köylü ve işçi uhrevi hayatı gözleyerek şu sözlerle öteki dünyayı sorgular:

"Kalk, yoldaşım benim! Vakit geldi!
Gidiyoruz! Güz günü kısa olur...
Dün biz çok emek verdik,
Ama ücretimiz yetersizdi.
...
Yarı aç, yattık
Biz seninle yan yana toprağa...
Eziyet veren hasretle savaşıırken
Nasıl bir gece geçirdik biz!
...
Çalışırken gücüm tükenince,
Soğuktan uykuya dalamadım ben,
Çetin rüzgâr salladı
Bedenimdeki eski püskü bez parçalarını.
...
Fakat ben yoksulluğa alışkınım,
Alışkınım aç yatmaya,
Ağlamadan ve şikâyet etmeden sokuldum
Başımınla soğuk toprağa.
...
Ben kayıtsızca ölümü bekliyorum,
Ve beni korkutmuyor mezar;
Kedersiz bir şekilde ebediyete gideceğim...
Hayat benim neyime? Hayatta hoş olan ne var ki?
...
Tek bir şeyden korkuyorum ben,
Tek bir düşünceyle meşgulüm:
Acaba gök de
Yeryüzü gibi asık suratlı ve somurtkan mı?"

*(Вставай, товарищ мой! пора!
Пойдем! осенний день короток...
Трудились много мы вчера,
Но скуден был наш заработок.
...
Полуголодные, легли
На землю рядом мы с тобою...
Какую ночь мы провели
В борьбе с мучительной тоскою!
...
В работе выбившись из сил,
Не мог от холода заснуть я, —
Суровый ветер шевелил
На теле ветхие лоскутья.
...
Но я к лишениям привык,
Привык ложиться я голодный, —
Без слез и жалобы приник
Я головой к земле холодной.
...
Я равнодушно смерти жду,
И не страшит меня могила;
Без скорби в вечность я пойду.
На что мне жизнь? Что в ней мне мило?
...
Лишь одного пугаюсь я,
Одной я занят горькой думой:
Ужель и небо так угрюмо,
Так неприветно, как земля?) (Surikov, 1966: 178).*

Surikov 1875 yılında yazdığı şiirinde ise yoksul ve cahil Rus köylüsünün sıkıntılarının kaynağını açıklarken sorunlara çözüm sunar ve aydın kesime çağrıda bulunur. Anlatıcı hor görülen ve suçlanan Rus köylüsünü toplumsal gerçeklikleri ortaya koyarak savunmaya çalışır. Anlatıcı, Rus köylüsünün ferah ve aydınlık günlere kavuşma arzusunu dile getirir:

"Beklenen özgürlük geldi,
Ve despotluk özgürlüğün önünde eğildi,
Fakat cahil halk kitlelerine
Fikrin ışığı henüz sızmadı,
Ve canlı güçlerin kaynağı uyukluyor.
...
Aydınlık özgürlük, sen ne zaman,
Karanlıkta lambanı yakacaksın
Ve cahil halk kitlelerini
Bilimin sözüyle geliştireceksin
Ve yeni bir hayata çağıracağını?"

*(Пришла желанная свобода,
И деспотизм пред ней поник,
Но в массы темного народа
Еще свет мысли не проник,
И дремлет сил живых родник.
...
Когда ж ты, светлая свобода,
Во тьме светильник свой зажжешь
И массы темного народа
Науки словом разовьешь
И к новой жизни воззовешь?*

...

Bırak, özgürlük günlerinde
Milletin hayatı gelişmez,
Özgürlük cahil milletleri
İyiliğe yönlendirmez,
Onlara sopa, bir de, yük lazım desinler.

...

'Millet noksanlıklarının arasında
Yalana ve kötülüğe saplanmış,
Ve kötülüğün kökleri derinde,
Ve kim ki onları çıkarmak ister,
Nafile bir çaba olur onun yazgısı!'

...

Ahlakının bozulmasında,
İçinde çok fazla kötülüğün saklı olmasında millet suçlu değil;
Yaşayacağı gün belirlenmiş:
Sabahtan akşama dek giderdi
Öküz gibi, boyunduruk altında.

...

Kusurlarını düzeltecek
Vakit bulmuş mu,
Ve nerede görebilirdi
İyiliğe dair dersleri umutsuz bir karanlığın içindeyken?
Ve bu dersleri ona kim verecekti?

...

Hayatı umutsuzlukla geçti,
Yoksul insan çalıştı ve acı çekti,
Ve karşılık beklemeden katlandı hepsine,
Ve hayatında daha iyisini beklemedi,
Silik bir şekilde yaşadı ve öldü.

...

Üzerinde gecenin karanlığı hüküm sürdü,
Şafak doğmadı ona,
Ve ölürken vasiyet etti,
Tümüyle aynısını oğluna:
Nafile emek vermek ve karanlık bir hayat.

...

Gel, sen gel, bilimin ışığı,
Yak karanlıkta lambanı,
Torunlarımız hiç titremeyen sesleri,
Canlı düşünceyi
Canlı nutku duysunlar!"

...

Пусть говорят, что в дни свободы
Народа жизнь не расцветет,
Свобода темные народы
Собой к добру не воззовет.
Нужны им палка, вишь, да гнет.

...

<< Народ погряз среди порока,
Во лжи и зле он закоснел,
И корни зла сидят глубоко,
И кто бы вырвать их хотел,
Бесплодный труд — его удел!>>

...

Не виноват он, что порочен,
Что много в нем сокрыто зол;
Был жизни день его урочен:
С утра до вечера он шел
В ярмо заложженный, как вол.

...

Когда ж ему свои пороки
Бывало время исправлять,
И где ж он мог добра уроки
В тьме безрассветной увидеть?
И кто бы мог ему их дать?

...

Жизнь проходила безрассветно,
Бедняк работал и страдал,
И всё сносил он безответно,
И в жизни лучшего не ждал —
Бесцветно жил и погибал.

...

Над ним царила тьма ночная,
Рассвета не было ему,
И завещал он, умирая,
Всё то же сыну своему:
Бесплодный труд да жизни тьму.

...

Приди ж, приди ж ты, свет науки,
Во тьме светильник свой зажечь,
Да пусть услышат наши внуки
Не чуть трепещущие звуки —

Живую мысль, живую речь!) (Surikov, 1966: 139-140).

Surikov tüm kötülüklerin cehaletten kaynaklandığını söyler. Şaire göre Rus köylüsüne yalnızca özgürlük vermek yeterli bir çözüm değildir. Surikov, yüzyıllardır otorite ve baskı altında eğitimden mahrum kalan yoksul ve çaresiz Rus köylülerinin bilimin öncülüğünde terbiye edilmeye ve yetiştirilmeye ihtiyaç duyduklarını düşünür.

SONUÇ

Sonuç olarak İvan Zaharoviç Surikov XIX. yüzyılın ikinci yarısında ünlenen en önemli Rus köylü şairlerden biridir. Köyde doğan ve serf köylü bir ailede yetişen Surikov küçük yaşta Moskova'ya yerleşir. Ailesindeki cehalet, bilgisizlik, baskı, maddi darlık, köhne zihniyet ve geçimsizlik yaşadığı şehrin dinamik, renkli, canlı ve aydın dokusuyla çelişir. Şair, 1861 yılında Çar'ın reformu neticesinde özgürleşerek başkentte yeni bir hayat kurmaya çabalayan ve ekonomik güçlük çekmeye devam eden tipik bir köylü ailesinde yaşam mücadelesi verir.

Tüm olumsuzluklar içinde tutunduğu edebiyat ve şiir Surikov'u âdeta hayata bağlar. Yaklaşık kırk yıllık kısa ömründe kaleme aldığı şiirlerinde Surikov, yoksul Rus köylüsünün çektiği zorlukları ve duygu durumlarını gerçekçi bir biçimde aktarır. Başka bir deyişle, Surikov sıradan Rus köylüsünün âdeta sesi olur. Bu dönemde Rus köylüsünün çektiği açlık, geçim sıkıntısı, barınma, giyinme ve ısınma sorunlarını sade bir dil ve gerçekçi tasvirlerle okuyucuya sunar. Bununla birlikte, şiirleri Rus köylüsünün folkloruna ait öğelerle zengindir.

Surikov'un şiirlerinde yoksulluk, açlık, barınma sorunları gibi zorluklar sıkça ele alınırken, bunların çözümüne dair bir umut veya aktif bir mücadele izlenimi verilmemesi, Rus köylülerinin yaşadığı olumsuz durumları kabullenme eğilimini yansıtır. Bunun yanı sıra, Surikov'un şiirleri, Rus köylüsünün yaşadığı sıkıntıları ve hayatın zorluklarını samimi bir şekilde ifade ederek okuyucunun empati kurmasını sağlar. Surikov'un bizzat kişisel gözlemlerine ve deneyimlerine dayanarak kaleme aldığı otobiyografik şiirlerinin tarihsel gerçekliklerle örtüştüğü ve dönemin sosyolojik, ekonomik, tarihsel bir tablosunu verdiği sonucuna varılabilir. Bu bağlamda, Surikov'un şiirleri, dönemin tarihsel ve sosyolojik olaylarını değerlendirmek için değerli bir kaynak teşkil eder.

KAYNAKÇA

- Bezgin, V. B. (2004). *Krestyanskaya povsednevnost' (traditsii kontsa XIX- načala XX veka)*. TGTU, Tambov.
- Bursov, B. İ. (1956). *İstoriya russkoy literaturı: literatura 70-80-h godov*. Nauka, Moskova.
- Gorki, M. (1949). "O pisatelyah-samouçkah", içinde *Sobraniye soçineniy v tridtsati tomah. Tom 24. Stati, reçi, privetstviya 1907-1928* (s. 131-194). Goslitizdat, Moskova.
- Güner, A. O. (2021). "Edebiyat İncelemelerinde "Tip" Okumalarının Gelenekselleşmesi Sorunu ve "Fatih-Harbiye" Kişileri", *Karadeniz Uluslararası Bilimsel Dergisi*, Sayı 51, 311-332.
- Grigoryan, K. N.(1983). "Poeziya 1880-1890 godov", içinde *İstoriya russkoy literaturı Tom çetvortıy*. (Ed. K. D. Muratova) (s. 91-122). Nauka, Leningrad.
- Kolmanovskiy, Ye. S. (1966). "Biografiçeskaya spravka", içinde *İ. Z. Surikov i Poeti-Surikovtsı* (Ed. V. N. Orlov) (s.57-60), Sovetskiy Pisatel', Leningrad.
- Korovin, V. İ. (2014). *İstoriya russkoy literaturı xx – načala xxi veka. Çast' 1. 1890-1925 godı*. Vlados, Moskova.
- Kurat, A. N. (1987). *Rusya Tarihi Başlangıçtan 1917'ye Kadar*. Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.
- Orlov, A. S., vd. (2004). *İstoriya Rossii*. Prospekt, Moskova.
- Petrova, İ. İ. (2019). "Ya hotel bit' hot' lıkom şitim, no samim soboy", *Moskovskiy Jurnal*, 3 (339), 96-111.
- Raykova, İ. N. (2006). "A lyubov' yiyo ya s soboy unyos... O folklorizme poezii İ. Surikova", *Traditsionnaya kul'tura*, Nomer 1 (21), 58-64.
- Romanov, A. S. (2017). "Obraz russkoy zımı v poezii İ. Z. Surikova", *Molodoy uçonıy*, No 18 (152), 370-371.
- Surikov, İ. Z. (1963). *Trefolev, Surikov, Drojgin*. Sovetskiy Pisatel', Moskova.
- Surikov, İ.Z. (1966). *İ. Z. Surikov i Poeti-Surikovtsı*. Sovetskiy Pisatel', Leningrad.
- Tekin, M. (2001). *Roman Sanatı Romanın Unsurları 1*. Ötüken, Ankara.
- Vernadskiy, G. (2009). *Rusya Tarihi*. Selenge Yayınları, İstanbul.
- Vologova, T. S. (2018). "İvan Zaharoviç Surikov", içinde *V mire russkoy poezii: uçeбноye posobiye po obuçeniyyu analizu russkogo poetiçeskogo teksta*. Çast' 1. (Ed. İ. İ. Tolstuhina) (s. 193-201), RGPU, Peterburg.
- Yermişina, S. V. (2021). *Pevuçaya poeziya İvana Surikova: k 180-let so dnya rojdeniya: biobibliografiçeskiy oçerk*, GUK YAO, Yaroslavl.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Bu çalışmanın yazarları, araştırma ve yayın etiği ilkelerine uyduklarını kabul etmektedirler (The authors of this article confirm that their work complies with the principles of research and publication ethics).
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).
3. Bu çalışma, intihal tarama programı kullanılarak intihal taramasından geçirilmiştir (This article was screened for potential plagiarism using a plagiarism screening program).